

TEST

När du blir en

Surround kräver minst fem högtalare och stereo två.

Eller hur är det egentligen med den saken?

Av Sven Bilén

Man kan försöka realisera en ljudupplevelse på många sätt, och under årens lopp har vi sett många mer eller mindre fantasifulla varianter på såväl högtalare som flerkanalssystem och vad man annars kan tänka sig. Stereo och surround är de vedertagna återgivningsmodellerna för oss idag, men det hindrar inte att man kan arbeta med olika lösningar inom dessa områden.

Hos Altavoz har man med hjälp av något som heter Embracing Sound valt den radikalaste lösning man kan tänka sig genom att reducera ner antalet högtalare - oavsett hur många kanaler man spelar i - till alla husmödrars dröm. En!

Illusionen om ljudideal

Vi har alla olika uppfattningar om vad som är rätt eller fel. Det beror mycket på vad vi har för underlag att bygga våra värderingar på. En liten anekdot kan vara på sin plats:

Vid en klassisk konsert, som spelades in och skulle spelas upp senare på kvällen via ett högklassigt högtalarsystem så att folk skulle få lov att höra skillnaden mellan äkta och reproducerat ljud, kom ett par grabbar fram i konsertpausen och frå-

gade vem som egentligen stod för ljudet. Det var ju alldeles för lite diskant och verkligen dålig punktformighet, stereobilden var eländig - kunde vi inte rätta upp på det, och helst fort, för det ljud som var nu var ju hemskt! När de fick reda på att det som de hörde var den rena och oförfalskade varan blev de ytterst konfunderade - det var ju något helt annat än de var vana vid från deras stereoanläggning - och den var ju bra, sade de!

Eller var den? I varje fall hade den fått grabbarna att bygga upp sin högst egna realitet av vad de menade var den oförfalskade sanningen. Och så är det för väldigt många. Det man är van att höra blir så småningom också sanning och den referens man håller upp allt annat mot. Det skapar ljudideal som ibland kan döda allt musikaliskt innehåll. Framför allt hör vi ofta en vass och hård diskant, lite dikterad av modet, som många felaktigt sätter lika med mycket detaljer. Eller en slapp men ändå dominant bas - för basen ska ju höras! För att inte tala om hur olika saker placeras i ljudbilden.

Illusionen om tredimensionellt ljud

Men det handlar inte bara om ljudideal. Vi har vant oss vid att stereoljud ska komma från två högtalare placerade med ett visst mellanrum och där "mängden stereo" är i förhållande till lyssningspositionen. Surround spelar med minst fem högtalare strategiskt utplacerade så att lyssnaren ska få en illusion av i första hand att sitta i en biosalong, i andra hand av att sitta i publiken till en konsert. Eller som vissa musikproducenter faktiskt tycker är roligt - mitt i orkestern!

Men det hela handlar ju om att skapa en illusion av verkligheten. Eftersom vi aldrig kan återskapa själva verkligheten måste ju illusionen kunna ha många uttryck. En illusion kan aldrig vara en sanning. Vi har vant oss vid att illusionen SKA utföras på bestämda sätt och har därför ibland svårt att acceptera att illusionsskaparen har en annan form än den tillvanda. Vi vill postulera att det egentligen inte kan finnas några absoluta sanningar när det gäller att skapa en illusion.

Högtalaren Altavoz Singular är en praktisk realisation av systemet Embracing Sound, som vill skapa illusionen på ett annat sätt än vi är vana vid.

Altavoz Singular

Det rör sig som sagt om ett säger ett kabinet med måtten 460x280x220 mm (Bx HxD). Den är alltså varken speciellt liten eller speciellt stor. I högtalaren sitter två spegelvända basreflex monosystem med frontriktad port, bestyckningen är ett bas/



PRODUKT: ALTAVOZ SINGULAR
INFORMATION: ALTAVOZ,
08-774 30 80
WWW.ALTAVOZSALES.COM
WWW.EMBRACINGSOUND.COM
PRIS: 9900 KR.



mellanregisterelement på 5 1/4" med polypropylenkon och gjutet chassi och en 1" textildome. Båda kommer från Peerless. Man delar vid 3500 Hz med 12 dB filter med luftlindad spole. Angiven frekvensgång är 47-22000 Hz, impedansen anges till 4 ohm och känsligheten till 89 dB. Högtalaren är (givetvis) magnetiskt skärmd.

Mellan bas/mellanregisterhögtalarna sitter en liten "vågbytare" som ska hindra att elementen interfererar med varandra. Framför högtalarna sitter ett formpressat metallgaller som skydd.

Vårt exemplar var svart, men det finns flera andra varianter att välja mellan. Subjektivt sett måste jag säga att mitt första intryck var att högtalaren rent fysiskt sett var rasande ful. När det väl är sagt, måste jag också medge att den väldigt snabbt flöt in i vilken miljö som helst och förmådde märkligt nog att rent fysiskt nästan radera ut sig själv. Efter en tid upplevde man att högtalaren mot alla odds faktiskt var riktigt trevligt att se på. Ett märkligt fenomen.

Till högtalaren medföljer en diminutiv box, själva Embracing Sound boxen, som får ström från en separat nättransformator. Denna box ska kopplas in mellan signalkälla och förstärkare. Har du flera signal-

Embracing Sound

Firman Embracing Sound startades 1999. Upphovsmän till systemet är Fredrik Gunnarsson och Christer Heed, båda är ljudingenjörer till professionen och Christer är tillika musiker. Du kan få en massa att veta om Embracing Sound på www.embracingsound.com, så vi tillåter oss att bara göra en kort sammanfattning här.

Principen går ut på att man placerar två monohögtalare så nära varandra som det bara någonsin går - i fallet Altavoz alltså till och med i samma kabinett. Detta för att minimera skillnaden i färdväg för signalen från de båda högtalarna till lyssnarens öron. Men att bara ställa upp två högtalare på det viset ger ju bara en kraftigare monoupplevelse. Därför delar man elektroniskt upp signalen i en summakomponent (monosignalen) och en skillnadskomponent som sedan nivåjusteras mot varandra, summan sänks beroende på skillnaden. Det är skillnadskomponenten som är den riktighetsbestämmande faktorn. De små skisserna på nästa uppslag illustrerar skillnaderna gentemot ett klassiskt stereosystem.

Men surround? Ja, här utgår systemet från att alla DVD-spelare kan göra en ned-

mixning av 5.1-signalen till stereo. I nedmixningen summerar man in center- och surroundkanalerna i de två stereokanalerna. I stora drag sänks centerkanalen med 3 dB och summeras sedan in i stereokanalerna. Surroundkanalerna sänks även de med 3 dB, fäsvänds 180 grader och summeras sedan in även de.

Här menar man hos Embracing Sound att det är perfekt för deras system, då skillnadsinformation, alltså de två inmixade surroundkanalerna, alltid återges så att det i princip är omöjligt att höra exakt var ljudet kommer ifrån, en diffus återgivning som gör att ljudet så att säga finns överallt i rummet. Kombinerat med den information som ligger i front- och vänsterkanalerna ger det en återgivning som man menar ligger mycket nära den som rent faktiskt är i en biosalong.

Embracing Sound systemet är emellertid inte bara något för hemanläggningen. Det finns massor med möjligheter att implementera systemet på ställen där det normalt kan vara svårt att skapa en illusion om en ljudbild. T.ex. i dataskärmar, i bilar, i småelektronik, i ljudstudior och varför inte i mobiltelefoner, som ju blir mer och mer flexibla ljudbärare.

▲ källor att använda med systemet bör du använda en förstärkare med tape monitor funktion så att du kan loopa ut signalen genom boxen och tillbaka igen.

Provbänk

Altavoz kopplades till flera olika förstärkare, såväl rör som transistor, och av transistormodellerna såväl klass A och AB som klass D. Mest använde vi den utmärkta Leoben CS300 integrerade rörförstärkaren, en kombination som fungerade utmärkt. Flera signalkällor, från Bladelius Gondul till Panasonic DVD10, användes också. Kablar hade vi gott om, men de som användes mest i den här testen kom i huvudsak från Eichmann, Xindak och NLE.

Parallellt hade vi den sedvanliga stereo uppsättningen körande, och kunde därför köra samma musikstycke dels via denna och dels via Altavoz Singular omedelbart efter varandra för att kunna jämföra hur Singular faktiskt betedde sig jämfört med referensen.

Neutral klang

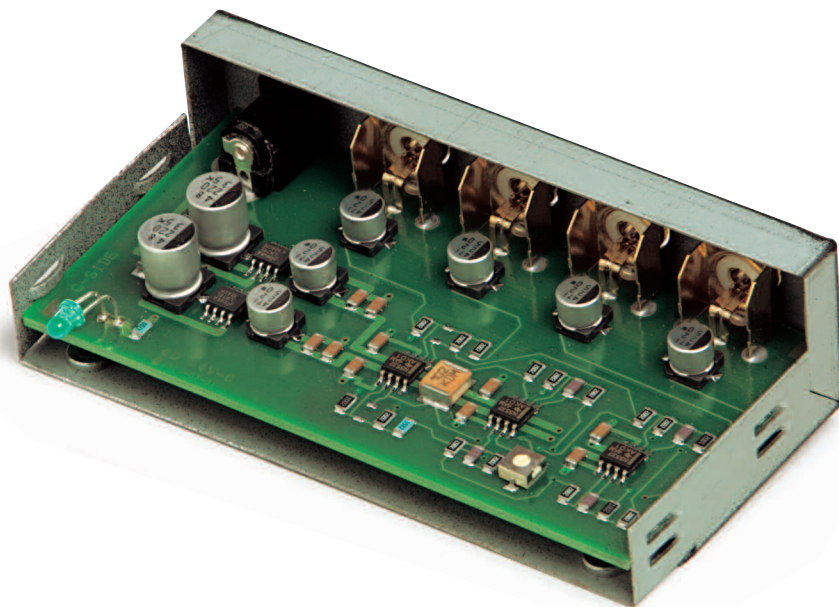
Det första man konstaterar är att högtalaren har en fint balanserad och härligt fyllig klang. Den briljerar inte med detaljer i diskanten utan målar med en rätt bred pensel. Det ger en tavla med mer färg än nyanser, om ni förstår liknelsen. Basen är rapp och dynamisk och går subjektivt djupare än förväntat när man ser lådan. Mellanregistret ger tack vare neutraliteten och homogeniteten en fin talförståelse och sångröster upplevs sonora och med kropp.

Man saknar egentligen inget, och ser man på högtalarens prisklass är det ett riktigt fint resultat. Inget begränsat frekvensområde pockar på extra uppmärksamhet och flyttar fokus från helheten. Det tror vi också är ett ytterst medvetet val från tillverkarens sida.

I stereo

Men fungerar det? Spelar den stereo? Och gör den det i så fall tillräckligt bra?

Svaret på dessa frågor måste bli ja, ja och - ja. Det största problemet för dem som lyssnat är mer att flytta fokus från att det bara är en högtalarlåda och att det strider mot alla invanda principer, till att fokusera på det man rent faktiskt hör. För man får en god stereoupplevelse, en ljudbild som placerar ut saker och ting i rummet på ungefär samma sätt som stereoreferensen, om än i



något mindre skala. Och med i varje fall minst lika övertygande resultat som ett prismässigt motsvarande konventionellt stereosystem gör.

Altavoz hade bifogat en skiva med diverse ytterst varierade musikexempel som skulle visa systemets förträffligheter, varav vi faktiskt hade ovanligt många i vårt eget skivarkiv. Således kunde vi allra först konstatera att det inte var manipulerat med den medföljande skivan.

Inte för att vi på något sätt tror att Altavoz skulle kunna finna på det, men vi har i färskt minne bl.a. diverse test-cd som skulle visa HDCD-systemets förträffligheter. Av någon anledning lät CD-versionen ofta skrämmande dåligt, mycket sämre än motsvarande CD-original, och HDCD-varianten lät fantastiskt. Därför är det närmast rutin numera att om möjligt kolla allt en extra gång.

De olika musikexemplen visade att inverkan från Embracing Sound fint följde hur skivan uppfattades via ett normalt (men i det här fallet rätt högklassigt) stereosystem. Systemet var följsamt och skapade en ljudbild med både fin bredd, djup och höjd och med en utmärkt dynamik. Man kan säga att den ljudmässiga behållningen upplevdes som oväntat hög, inte minst med tanke på prisklassen.

Vi grävde igenom skivarkivet för att ställa systemet på så svåra prov som möjligt och i så många olika genrer som vi kunde komma på, men fick faktiskt inte ut systemet ordentligt på hal is. Även de notoriskt knepiga skivorna förlänades en musikalisk behållningsfaktor som var överraskande och intressant.

Samtidigt kan vi konstatera att det krävs lite, ja faktiskt en hel del, tillvänjning innan man kan uppskatta systemet till fullo. Det



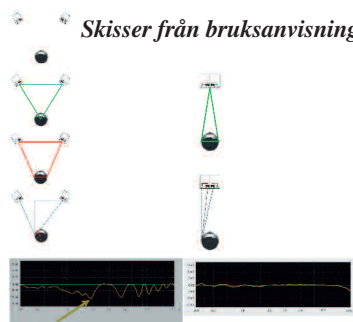
är helt enkelt lite annorlunda att lyssna till än man är van vid. En del kan inte vänja sig, eller vill helt enkelt inte, det här är en högtalare som man antingen uppskattar eller bara inte kan med.

I surround

Embracing Sound säger själva att de menar att deras system påminner mer om hur det låter i en biosalong än via ett normalt hembiosystem. Det håller vi med om. Här får vi kanske inte den spektakuläritet som vi ibland får från ett bra hembiosystem, istället blir det en återgivning som upplevs lite mer diffust och inte lika påträngande. Speciellt har vi en allergi mot bakkanaler, som ofta i normala vardagsrum helt enkelt kommer för nära lyssnarens huvud. Sitter man två i en soffa hamnar man nästan alltid fel. Sådana problem har man inte med Altavoz Singular.

Och det är i surroundmode som jag tycker att Altavoz Singular verkligen visar framfötterna på sitt eget speciella sätt. Just biolikenelsen stämmer fint, det är helt enkelt förvånande vilken fin totalupplevelse man får - när man väl vant sig, alltså. För det är annorlunda än den sedvanliga hembion, på

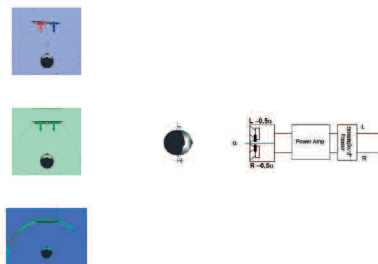
Skisser från bruksanvisningen:



Olika längd från högtalarna till örat ger en filtereffekt (t.v.). Högtalare nära varandra bibehåller frekvensgången (t.h.).

gott och ont. För vissa är det precis rätt, andra tycker att det inte har den där speciella appealen och dynamiten som ett bra hembiosystem ska ha.

Men allt beror på vad man är ute efter. Vill man ha en fin upplevelse "the easy way" och inte har något behov av någon våldsamt spektakulär filmjudsåtergivning, fungerar det fint. Och jämför man vad man får av mer normala surroundsystem för samma pengar är Altavoz Singular plus förstärkare ett uppenbart alternativ för den halvan av befolkningen som kan ta systemet till sig.



Embracing Sound: Skillnaderna mellan kanalerna plus monoinformationen ger en 180 graders lyssningsupplevelse.

Slutsats

Altavoz Singular och Embracing Sound systemet har varit en mycket spännande bekantskap - och en hård nöt att knäcka för testlaget. Den delar upp folk i för eller emot på ett sätt vi sällan upplevt förr. Och jo, systemet fungerar, och fungerar fint, för dem som kan ta det till sig. Andra tycker bara det är underligt. Och det är förvisso en annorlunda upplevelse att lyssna till, och en upplevelse du bara själv kan ta ställning till.

Från vår sida rekommenderar vi i varje fall definitivt en provlyssning! ■